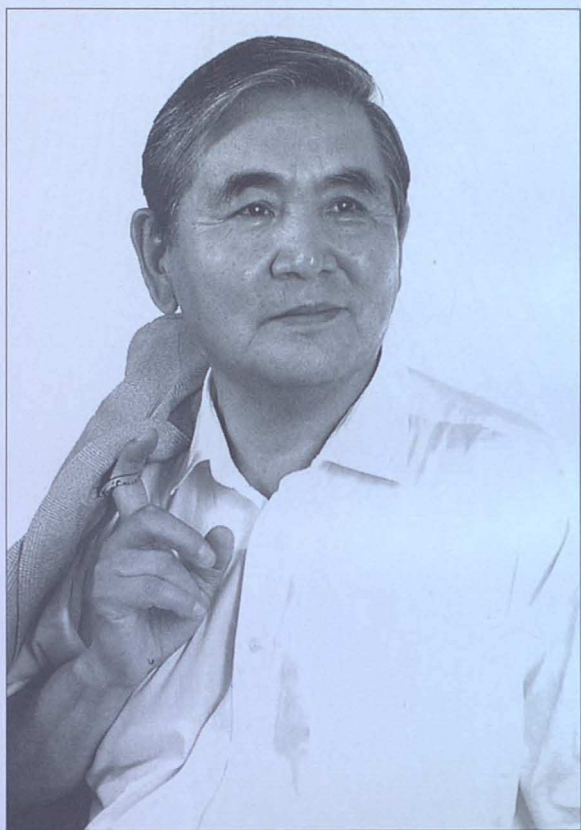


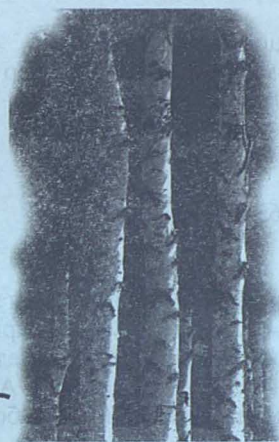
12004
86к

Еслам ЗІКІБАЕВ

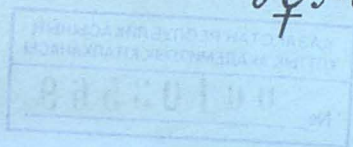
Армандай
зұмыр



Есләм ЗІКІБАЕВ



Армандай
зұмыр



© Зікібаев Е., 2006
© РИИЦ Азия, 2006

РИИЦ Азия
Алматы-2006

ББК 84 (5 Қаз) 7-5
З-96

Қазақстан Республикасының мәдениет, ақпарат министрлігінің Ақпарат және мұрағат комитетінің бағдарламасы бойынша шығарылды

З-96 Зікібаев Е.
Армандай ғұмыр. Өлендер мен толғаулар. — Алматы:
2006. — 320 бет.

ISBN 9965-9341-7-7

Ақын жинағына өмірінің соңғы жылдары жазған өлендері мен толғаулары енді. Ол өз туындыларында туған елге, өскен жерге деген шынайы махаббатын паш етеді. Қуанып жазса да, қамығып, жұбанып жазса да — бәрі шынайы. Артында қалған ұрпағына айтар жүрек сөзін осы жинақтан табуға болады.

ББК 84 (5 Қаз) 7-5

3 $\frac{4702250202}{00(05)-06}$

ISBN 9965-9341-7-7

© Зікібаев Е., 2006
© «РИИЦ Азия», 2006

Самала жырдың шебері

Күні кеше қатар жүріп өмір кешкен, қатар жүріп өлең жазған, өнер биігіне өрмелеген іні-достарымның бірі — Есләм Зікібаев еді. Мейлінше сыпайы, мейлінше өр, өжет інім менен бір жас қана кіші екен. Ол мені Тұмаға деп ардақтайтын, алдымды қиып өтпейтін азамат еді.

Соңғы жылдары, өсіресе, өмірінің соңғы айларында маған жиі кеп жолығатын еді. Ақындар жолығысқанда өлеңнен басқа ешнәрсені көп айта бермейді. Есләмнің поэзиясын, өзін де мен біртүрлі жақсы көруші ем.

Кешеден бері мен оның өлеңдерін оқумен болдым. Жетпістің желді шыңына Есләмнің өзі жетпесе де, сөзі жетті. Өлмес өлеңдері жетті.

Есләм жырлары елдікті, еркіндікті, парасатты марапаттайтын терең мазмұнды, текті жырлар. Мен оны бұрын да оқып жүретінмін. Осы жолы көбірек зерттеп оқыдым. Ол маған ертеден шапса кешке озған жүйрікті де, ой көтерген от ауызды, жалын көкіректі терең қарияны да елестетті.

Жастық жырларын оқығанымда жүрегі ғана сөйлейтін жалындаған жас жігітпен сырласқандай аса бір жақсы сезімдерді кешірдім басымнан.

Толқытып сырдың кестесін,

Самала самал ескесін.

Жинадым гүлдің дестесін

Сыйладым нұрдың дестесін.

Қанишама жылдар өтсе де

Сол бір шақ, әлі естесін.

Бұл — Есләмнің "Дүние жалған" кітабының соңғы бетінен алынған үзінді. Кейде бір ауыр ойларға барады ақын. Мұндай өлеңдер көбіне оқушыға қанат емес, мұң сыйлайды.

Не көрдім алпыс жылда,

не көрмедім,

Бәрін айтып береді өлеңдерім.

Арман шіркін, қолтықтан демемесе.

Құсалықтан құса боп өлер едім.

... Орным бар,

Тәрде емен, есікте емен,

Тағдырдың телегейін кешіп терең.

Елмен бірге малтығып өткелекте,

Елмен бірге талпынып өсіп келем.

Жалпы, Есләм туған ел тағдыры туралы көп толғанады. Оның толғауларының бәрі бірдей менің көңілімнен шықты десем, ақындық өмірім алдында өтірік айтқан болар ем. Бірақ бір ақынның бар жазғаны екінші ақынға түгел ұнауы шарт та емес, мүмкін де емес. Ой жарысуы мүмкін. Қиял қияға қатар самғауы да мүмкін. Бұл ақындықтың өз сыры, өз жұмбағы. Біз Есләммен бір заманда өмір сүрдік. Бір мекемелерде қатар жұмыс та істедік. Өз ісін жақсы білетін, әділет туын қашан да биік ұстайтын азамат еді ол.

Уақыт жылжып,

Алмасып айлар, жылдар.

Адастырып жүзімнен

тайған нұрлар.

*Ат байлатып алпыстың бекетіне,
Көкірегімде бұлкілдеп қайнар жыр бар.*

— деп басталатын "Алпыс арман" толғауын тебіренбей оқи алмайсың. Жалпы, бұл ақын не жазса да шабытпен, екпінмен, сеніммен жазады. Есләм Қазақстанның солтүстігінде "Өрнек" деген ауылда дүниеге келіпті. Сол ауыл, сол туған жер туралы жазылған сағыныш жырларын аса бір сезімталдықпен, ақындық асқақтықпен, балаға бітер нәзіктікпен өрген екен Есләм ақын. Маған бұл жырлар ерекше әсер етті. Ол бейне мені қасына ертіп ап өзінің бала күні, бала күні өткен туған жері туралы ғажап бір сырлар шерткендей болды. Мен онымен сонау соғыс жылдарының ауыр күндеріне де барып қайттым. Оның басынан кешкендерін бейне өз басымнан кешкендей болдым.

Есләмнің ақындығы қанатын көк аспанда еркін жазып, қалықтап бара жатқан қыран бақытын елестетеді. Оның қанаты болат қанат. Бұлттарды жарып өтіп күн көзіне ұмтылатыны, жас қыранның еркелігі де Есләм поэзиясына қуат, күш берердей. Әдебиетке өткен ғасырдың елуінші жылдары келген бар ақынның үлкен ұстазы болған ардақты, асыл ағамыз Әбділдә Тәжібаевтың ағалық сөзі Есләм поэзиясына да түскен екен.

"Есләм менің ойымда жүрген, үміт артатын інілерімнің бірі болғандықтан оның "Ақ қайнар" деген атпен топталған жаңа өлеңдерін шын ықыласпен оқып шықтым. Жинақта барлығы 85 өлең бар екен. Бір жерге бас қосқан осыншалық көп өлең оқушысын "тойдырмайды", үнемі бірінен соң бірі тартып отырады. Әрбір жырдың өз әуені, өз сыры бар. Есләм тақырып жағынан кілең жаңалық айтады деу қиын. Бірақ бізге мәлім тақырыптардың өзі де Есләмша жырланып, жадырап отырады. Өйткені, талантты ақынның өлеңді поэзиялық дәрежеге көтеретін өнері көп, аспаптары мол".

Біздің дәуірдің ұлы ақынының көзіне түсу бақыты — әркімге бұйыра бермеген бақыт. Есләм өлең жолында ылғи да табысқа жетіп отырды. Оның әнге жазылған өлеңдері де бар екенін мен аса бір сүйіспеншілікпен айтамын.

Есләмнің ұлы Мағжан ақын туралы және өз замандас бауырлары Евней Букетовке, Сырбай Мәуленовке, Балғабек Қыдырбекұлына арнаған жырлары, өзінің досы Гераға арнаған өлеңі оқырманын ерекше қуантатын дүние-лер.

Есләм жырлары — қазақ әдебиетіне өз өрнегімен, өз бояуымен, өз үнімен келген әсем жырлар.

Жетпіске келген ақынды да, оның жалынды жырларын да мен шын жүрегіммен құптаймын. Өлеңі елімен бірге жасайтын ақындарға өлім жоқ. Сондай ақындардың бірі — Есләм Зікібаев бауырымды оны сүйетін оқырманы ретінде де, ақындық жолдағы аға-бауыры ретінде де жеткен жетпісімен құттықтаймын.

**Тұманбай Молдағалиев,
Қазақстанның халық жазушысы**

БІРІНШІ БӨЛІМ

*Халық дейтін — қасиетті Ұлы Анам,
Ұлы Анам да тіл аманда дін аман.
Қабырғаға батқан мұңға шыдаған,
Қабырда да сатқан ұлға жылаған.*

Бастауың ақ тұмадай

О, Туған ел!
 Қарт атам, Ұлы бабам,
 Ақ тұмадай бастауың тұнық өман.
 Сен аманда — Мен де аман, жырым да аман,
 Күндерім де қызықты зымыраған.

Мерейлі мінбелерден
 Шабытпен жыр оқимын, гүлдеп елмен.
 Ойларымды өзгеше өрнектейді
 Толағай табыстарың бірге келген

Өрісін өрге жайған өмірім де,
 Қанатын кеңге жайған көңілім де.
 Егемен елдігімді айғақтардай
 Бодандықтан бөлекше жолы мүлде.

Өзгеше қанаттанған жыр да мына,
 Мазмұны, ұйқасы мен ырғағы да...
 Масайрап, мақтанышпен айтып кетем
 Сөз ұғар қыздарыма, ұлдарыма.

Мен бұрын жақынға да жат көрінгем,
 Бағым да, байлығым да қақ бөлінген.
 Келімсектер босағаға ысыратың,
 Төредей орын алып нақ төрінен.

Айқаста кетпесе де жауға кегім,
 Босқындай өз жерімнен ауған едім.
 Мәскеу де бірер күнде орнамаған,
 Өзіргі қолда барға төуба дедім.

Күннің де бірі келіп, бірі кеткен,
 Көңілдің жеткіземіз жырын еппен.
 Ғасырлық ғарыштарға татигындай
 Жолдарым соңғы он жылда жүріп өткен!

Жүйесін жаңа тауып сөз-киелім,
 Ойларым сан бәйгеде озды менің.
 Еңсем де елмен бірге көтеріліп,
 Кеңейіп келе жатыр көкжиегім!..

Жер-Ата, Жер-Ана

7

Қар жауып тұр далада, қар жауып тұр...
Дулы дүние шертердей назданып сыр.
Ақ ұлпа — ақ мамыққа оранып ап,
Қалғып кеткен секілді жап-жазық қыр.

Ой-шұңқыры бір сәтте тегістеліп,
Тұрғандаймын төңіректі тегіс көріп.
Жайнаған аппақ өлем — пәк дүние —
Көз алдымда кеткендей өріс кеңіп.

Ақ қарменен қосылып нұр жауып тұр,
Жұлдыздар да тұр сөніп, тұр жанып бір.
Бөйтеректер ақ басты ақ атамдай,
Сұлуланып алғандай нұрланып қыр.

Бірі желіп төсінде, бірі шауып,
Өлісі — өлі, аңдардың тірісі ауып...
Мезі етті ме көрі әже, көрі атамды,
Көзін іліп жатқандай тыныс алып.

Айналайын Ата-Жер, айналайын,
Жаны таза, жүрегі айнадайын.
Құлағыңды тұндырып жібердік пе,
Ұшамыз деп Жұлдызға, Айға дәйім.

Сен — Атасың, Анасың...
Жаның да бар,
Өр түйіршек сендерден қанымдағы өр.
Қоян емен жан бағар ши паналап,
Аттан десең, намысым дабыл қағар.

Аман болса Жер-Ата, Жер-Анам деп,
Бөрін саған барымның бере алам кеп.
Атам барда өулие, Анам барда,
Жүргенімді білмеймін неге алаң боп?!

Сен — Атасың, Анасың,
Жанымдағы ар,
Аспандатсаң,
Алаулап жалын болар.
Ұлыңмын мұратыңды мұрат көрер,
Сенің күшің бойыма қуат берер...
Мен биік ұшсын десең алаңдамай,
Сен бір мезет қуаттан, дамылдап ал!

От басып алардай ұялам

Табиғат — Ана,
Тәңірінің тарту-сыйы — Адам,
Ұлдарын биік ұшырар қиыр-қиядан.
Ұлыларымның тұғыры болған өлкеден
Тудым деп мен де айтуға кейде ұялам.

Қасіретті жерде қаптаған қарға,
Қыран қат,
Қапысын тауып біреуді біреу жүр алдап.
Төре боп алса, төбеге шығып кеткендей,
Қол жетпес шыннан шыға келеді ұрандап.

Қаптаған қарға,
Болғаннан соң ба қыран қат,
Білмейсің тіпті жүргенін кімді кім арбап.
Ақынмын ғой деп Құдайға жетер көңілің
Құлына жетпейді кеткен соң биік шығандап.

Арын да салып,
Барын да салып саудаға,
Сардар атанып жалғыз шабардай жауға да.
Елдің арысын, ердің намысын құрбан ғып,
Өсіп келеді, азайды дені сау бала.

Былайғы жұртқа —
"Танымайсың ба, мен де Ер!" — деп,
Қияннан биік қыр көрсетеді кердеңдеп.
Өнмендеп шығар ері көп, бірақ тері жоқ,
Айнала ұйық сызып қойғандай шеңберлеп.

Көкдөнен көңіл, жаныңда жойқын бір алау,
Алдыңда — шың-құз, арт жағың — жайпақ,
жыраллау.

Оңы-солыңды орап ап ойлар ормандай,
Адастырмаса да,
Жақ аштырмай кіл сынады-ау.

Мың сан аранның тұтқыны болып кей-кейде,
Білмей қаласың жүргеніңді қай деңгейде.
Естімей, көрмей, сөйлемей қойғың келеді,
Мезі ғып болдық онсыз да елді дей, дей де!..

Десек те кіндік қаның тамған жердің
Жөні бөлек —
Оған жан таласа ма?!

Қаншама аянышты, қанша мұңды
Болса да, есіме алып бал шағымды,
Тұрады сағынышым құшақ жайып,
Аударып тек өзіне аңсарымды.

Аңсау

Ауылынан алыс кеткен пендеге
Ыстық болып тұрады екен ел неге?
Ертелі-кеш елеңдеумен күн кешем,
Сол бағыттан ұф деп соққан желге де.

Көрі аман ба, жас аман ба, Ел қалай?
Биыл жазда түледі екен жер қалай?..
Құшағына күллі әлемді сыйдырған
Айналайын қасиетті кең дала-ай!

Тіршіліктің қаңтары мен тамызын...
Көріп келем, азды-көпті бар ізім.
Ақын біткен қайғысымен, мұңымен...
Қайталардай Асан баба аңызын.

Жетті даусым жақынға да, жатқа да...
Жаяуладым, міндім талай атқа да.
Ел қарызы — қарызындай АНАНЫҢ —
Өтелмейтін күнде апарсаң Меккеге!

Бірде толып, бірде ортайып жыр-кесем,
Түсімде де тылсымдармен тілдесем.
Сарыарқаның самалымен сусындап,
Сөн ортаның тірлігімен күн кешем.

Арман-ғұмыр, айтып-айтпай не етеміз,
Туған ауыл — мәңгі құбыла, Меккеміз.
Қайда тағдыр айдаса да адаспай,
Аңсап кетсек, құстай ұшып жетеміз.

Тауға, тасқа сан соғылып шекеміз,
Қарызыңды өтей алмай кетерміз.
Сары белде сарғайған жас жапырақтай
Сағыныштан жаралған ба екенбіз?!

Сәл сыбдырға құлақ түріп дiр еткен,
 Жырласын деп көкірегіме жыр еккен.
 Түсімде де барып қайтып жүремiн
 Аңсап ұшар Аруана жүрекпен.

18.12.1999 ж.

Туған жер

О, туған жер!
 Бадам өттi өз қойныңды мекендеп,
 Жер жұмағы осы арада екен деп.
 Өстiм мен де сағымыңмен жарысып,
 Арманымға жетем деп.

Қиял қуып кеттiм алыс — кеш менi,
 Сырым сендiк, жырым сендiк кестелi.
 Өзiң жайлы толғанусыз өткен жоқ
 Өмiрiмнiң кештерi.

О, туған жер,
 Сенсiң менiң тағдырым,
 Арманымның мәуелi еткен жаз гүлiн.
 Бiр ескерткiш жасап берем, болса да
 Тыңдырғаным аз бүгiн.

Тағдыр алып кетсiн мейлi қай қырға —
 Тек өзiңсiң қуанышым, қайғым да.
 Аққуың боп жүзем еркiн айдында,
 Малындырып ай-нұрға.

О, туған жер,
 Менiң байлық-ырысым,
 Арманымның шешек атқан гүлiсiң.
 Өмiр саған өзектес қып жаратқан
 Тағдырымның бiр ұшын.



Арманым

Мен де "Арғынмын Әсеттей арындаған,
Арындап өн сала ма дарымаған"...
Шығатын биіктері көп болар деп,
Төңірім аздап сыйлаған дарын маған.

Шартабақтай дөңгелеп сағым далам,
Жарыссаң, сал дейтіндей барынды өман.
Сағым сынып, тауым көп шағылмаған,
Шашамды шалғын қағып, шаң ұрмаған.

Болмаған біріміз күл, біріміз күң,
Таралған тегі тұтас түбіміздің.
Орта жүз, Кіші жүз бар... бөріміз де
Тетелес інісіміз Ұлы жүздің!

Деуші едік ақындыққа неге құмар,
Сүйінбай, Жамбылы мен Кенені бар...
Құрманғазы, Исатай, Махамбеті...
Ұрпаққа ұлағаттай кеткен аты,
Исі қазақ қайсысын демеді нар.

Арқаның салдарындай сері көңіл,
Жасымнан желіктірген желік-өмір.
Ақан, Біржан, Ыбырайдың іздерінен,
Ағайын, іздесеңдер мені де бір.

Елім деп айқара ашқан ақ жаны бар,
Еңіреген Ер Түрік деп Мағжанын ал.
Қонар тұсын таба алмай тентірген
Кей-кейде тайқы маңдай бақ жаңылар.

Сөбит, Рабит — кешегі Ел мақтаны,
Ұрпаққа жалғастырар ерді ақ таңы.
Халық барда қаһарман туа берер,
ДАНАЛАР ағалардай келмек тағы!

Тағылым-талабымен бақ табатын,
Жанымен жақынға да, жатқа жақын,
Жеті атадан қайырып тегімізді,
Салтымыз — БАБАЛАРМЕН мақтанатын!

Арғынмын,
 Арғын ішінде — Атығаймын,
 Даңқым асқақ болмаса да, атым — айбын.
 Жанатайдан жалғасқан алтыншы ұрпақ —
 Мен, бөлкім, мақтануға татымаймын,
 Бәрібір алдымда үлкен жатыр айдын.

Бір ұрпақ бір ұрпақпен алмасады,
 Өмір өсіп тұрмаса, бар ма сәні.
 Таңаттан Есенаман, Мамыт, Зікібай,
 Есләм, Еркін, Ерден, одан әрі
 Кішкентай Еруланға жалғасады.
 Тәңірім тіршілігін тоқтатпасын,
 Толқын, толқын... олардан да алға асады.

Демеймін көктен түсіп, бола қалдым,
 Өртеніп өз отына жанады өркім.
 Пайғамбардың жасынан асып кеттік,
 Ендігі бар тілегім — өзім емес,
 Болашағы немере, балалардың...

Тірлікте сан тамұқтан өтесіз көп,
 Туғандар некеліден некесіз боп,
 Мақтанып жеті атасын кім деп айтар,
 Тірі жетім өскен соң жетесіз боп.

Көңліме толса да, толмаса да,
 Біреуді зор, біреуді қорға сана
 Демеген арғы-бергі бабаларым.
 Өр қазақ түп-тегімен мақтанады,
 Бірі артық, бірі кем болмаса да.

Өмірде асуы мол күз, белеңдер...
 Жетіп жатыр, бәрі де бізде деңдер.
 Руды айту — басқаны ұру емес,
 Одан сірә саясат іздемендер.

Көпке жақпын демеймін, азға жақпын,
 Өз алауым өзімде, маздамақпын.
 Арманым — түтіні көп шашырамай,
 Егеменді Елімнің КӨК ТУЫНДАЙ
 Оты тұтас лауласын АЗ ҚАЗАҚТЫҢ!

10.11.2000 ж.

Қымайды ана

— Мына жұртты жын қаққан ба? —
деп ойлады қарт ана, —
Есі дұрыс адам болса, тағдырын
салған жандай қартаға
Осы жұртта мен білмейтін бар қылық,
Жұмақ жерді қалдырып,
Көзі қиып өскен, өнген ауылды —
Ағайынды, дос-құрбыны, бауырды...
Қалаға жол тарта ма?
Ессіздігі желөкпенің қайсыбір
Аяздай-ақ батады екен арқаға.

Бір ай болды,
Нені көрдім, нені ұқтым —
Төрт қабырға, жалғыздықпен серікпін.
Тірлігіңді білдіретін, білетін
бір пенде жоқ, зеріктім,
Өзімді өзім алдарқатып келіппін.

Айта алмаймын бар ма, жоқ па санатта,
Биік үйде,
Сегізінші қабатта
тұратұғын ұлым менен келінім
баса алмай жүр қала деген желігін.
Қою түтін ширатылып отынан,
төрт құбылам түгел болып отырған
өкелді айдап мені кім?!

Тандарда да көз ілмедім —
толасы жоқ бұл не, бұл?
Дамыл алса қайтер еді түнде бір.
Машина ма,
Темір жолды тоқылдатқан тағы да
мен көрмеген пәлекеттер сапырлысып бірге жүр.

Рахмет мені өкелген келінге де, ұлға да,
Біздейлерге келмейді екен бұл қала.
Қайтарындар тез ауылға,
Тыныштық жоқ,
Тыным алар сөті жоқ,
Тосын адам жынданар-ақ шында да.

Рахмет!
Талай жерді аралатты,

Арнасы бар,
Суы жоқ өзендерді.

Өзендерді,
Көлдерді,
Жылғаларды...

Суы барда тірлігі тынбаған-ды.
Көңілі қалып парықсыз пендесіне,
Көзі жетіп сірә опа бермесіне,
Сіңіп кеткен секілді құмға мәңгі.

Болашақ деп ағатын күнде асығып,
Өзен, көлдер кеткен соң құмға сіңіп,
Қара мына ғаламат ғажайыпты —
Тау шолпысы —
Шыршалар да азайыпты —
Қыз білегі тұратын шынға асылып.

Көнеміз кеп,
Бөріне көнеміз кеп,
Көнбістіктен төмендеп өреміз көп.
Бүгінгі ұрпақ біздерге кінә артады:
"Қарлығашты суреттен көреміз," — деп.

Бөрі шындық,
Айтпаған шындық бөрі,
Сынақ!!!
Сынақ!!!
Кім қолдап, кім құптады?
Қопарылған қордалар, қосындылар...
Өлі талай ұрпақты шошындырар —
Жиырмасыншы ғасырдың сұмдықтары!

Ғылым шынға шырқаған тағы ғұмыр,
Қайда, қайда адамның танымы бұл?
Өрге бастап бара ма,
Өлде көрге?..

Сірә, адамдар ертеңін көрмеген бе?
Өрге десек,
Ұқпай ма өрелілер —
Табиғат пен Тірліктің тамыры бір.

Не әкеледі келер күн,
Не береді?
Білмеген соң айтып та не керегі.

Қимай барам

"Жырым менің — жалғызым. . ."

Мұқағали

"Жырым менің — жалғызым, жан дауысым"
Деген сөзің жалғаспай қалмау үшін,
Інілерің көтерді көк туынды —
Еркін елдің көгінде самғау үшін.

Самғау үшін, үзіліп қалмау үшін,
Ұлы көшті ілгері жалғары шын.
Адамзаттың ертеңін еркелетер
Ақиық ақындардың арманы — шың.

Халықтың жыры — мұны жаралғаннан,
Қанаттанған қашанда ар, арманнан.
"Ақтабан шұбырынды" шуын сүйреп,
Арман-жыр "Елімайлап" аман қалған.

Естілер ерен ердің шыңнан аты,
Белдеуде тыпыршулы тұрған аты,
Қызыл тіл — қынаптағы ақ алмасы,
Қапыда қиылмаса жыр қанаты.

Менің де жырым — зарлы жан дауысым,
Құс ғұмыр биіктерге самғау үшін,
Жер қауып аламанда қалмау үшін,
Қосылып жорықтарға бармағы шын.

Кешегі Абай, Мағжан, Қасымдардың
Артында қалған ұшқып-жасыннанмын.
Тасынған кім, ақынды басынған кім,
Айдынға ақ маржан боп шашылғанмын,
Сынығымын алмастай асылдардың,
Тұнығымын тұңғиық ғасырлардың!

Сен сағынған Есілім, алқа көлім,
Сен табынған ақ самал, қамқа белім,
Аймалаған айдынды Арқа желім,
Сағындырды, сыңқылдап сағым күлді —
Құс болсам, күнде барып қайтар едім.

Көктем кетті, жаз өтті, күзім де арман,
Сынап сынды құбылып қызынған қан.

Көңіл де қу жапырақ күз ұрғаннан,
Шошиды күз ұрғаннан, ызындардан.
Баяғы өрт мінез жоқ бұзып-жарған,
Құлындай топырағыңа аунап-қунап,
Қайтар ма ем қырларыңда ізім қалған.

Мұнартып мизам ұшқан мидай далам,
Сағынып кеп, қайтарда қимай қалам.
Қамысты көлдеріңнен, белдеріңнен...
Іздеймін іздерімді шимайлаған.

Аптабында алапат ми қайнаған,
Мұнартып мизам ұшқан мидай далам,
Оған да өсе бара сыймай ма адам,
Көктемде сағынып кеп, күз қайтатын
Аққудай айдынымды қимай барам.

17.04.2001 ж.

Аруана әжелерім-ай

Қыз ұзатар еді ертеде ел:
"Сүйегің — біздік, ал етің — барған
жерлік!" — деп,
Қайда кетеді, тағдырға бөрі көндікпек.
Бүгінгі келін өткелден өтіп алған соң,
Атадан биік озады төрге кергіп кеп.

Ол кезде әлде жетілмеді ме жете тым,
Ақыл-ой — орман, шетіне кім бар жететін.
Барған жеріне судай сіңісіп, ақыры
Сол елдің ғана намысын жоқтап кететін.

Ождан да, ар да қалғандай қазір тегін боп,
Жалмап жатқандай сана-салтынды, жерінді от.
Белі бүкшиіп, келінге қарап, кемиек —
Кәрі әже үйге сыйып жүр әзер келін боп.

Күйбең тіршілік,
Күн демей, тіпті түн демей,
Сықыр да-сықыр —
Тозығы жеткен күймедей,
Омырылып оқыс бел омыртқасы үзіліп,
Кетеді-ау бір күн, қалай жүр екен күйремей?

Айбарыменен ықтырар бәрін ері ұдай —
Бабадан қалған дәстүріменен елі бай.

Айта алмай келген, тарқамай келген шерім-ай,
Жанымды жебеп, қалдырмайтындай мені жай...

Атам секілді ауыл-аймақтың айбыны,
Абысындарға ақылдың кеніш-айдыны.
Көк өгіздей-ақ жер жүгін жалғыз көтеріп,
Белі үзілсе де иіліп бір сәт бүгілмей,
Ұмытқан мүлдем қуанышты да, қайғыны...
Бастарынан бақ тайғанады екен қай күні?
Білмеймін тіптен қай жерде, қандай себебі,
Сендерді көрсем, көңілім босай береді.

Алтын құшақтар — халқымның кие, иесі —
Салтымды сақтар жоғалмас жолдың жүйесі.
Асыл сыйлы анам,
Көріп қиналам күн сайын,
Сендерге, бәлкім, уақыттың тартқан "сыйы" осы!

Айдай өлемге елі бай және жері бай,
Бай ел, бай жерді асқақтататын ері ұдай.
Сол ерлерді туған, белдерін бұған бүгілмей,
Аруана әжелерім-ай,
Аруана әжелерім-ай!..

28.01.2002 ж.

Алаулайды ақ қарда

Мен еркінмін —
Елім еркін өйткені.
Жерім еркін,
Сенім еркін өйткені...
Санам еркін азат болған құрсаудан,
Көңілім де еркіндіктен нұр сауған,
Намысым да еркін енді, шүкірлік,
Мұздай темір құрсанған.

Мына жалпақ ғаламда,
Көңіл-кептер алаңда.
Адам біткен бағынышты Адамға,
Еркіндігің болмаса егер санаңда,
Қоғамыңды мақта,
Мейлің жаманда...
Бос сөз болып қала берер бәрі онда.